

NİSAN - MAYIS - HAZİRAN 2024

bianet
BAĞIMSIZ İLETİŞİM AĞI

**BİA MEDYA
GÖZLEM RAPORU**

BIA Medya Gözlem Raporu

Nisan - Mayıs - Haziran
2024

Erol Önderođlu

"Bu rapor, Almanya Federal Cumhuriyeti Başkonsolosluğu'nun finansal desteğiyle hazırlanmıştır.
İçeriklerin sorumluluğu IPS İletişim Vakfı'na aittir,
Almanya Federal Cumhuriyeti Başkonsolosluğu'nun görüşlerini yansıtmamaktadır."

NİSAN - MAYIS - HAZİRAN 2024 GENEL DURUM

“Hedefteki Gazetecinin Hukuk Güvenliği Kalmadı”

Türkiye’de hiçbir iktidar döneminde yargı ve hukuk, aleyhte görülen gündem ve tartışmaların kamuoyuna ulaşmasına set çekilmesi için, online sansür, keyfi davalar ve gazetecilerin gözaltına alınması gibi yollarla, bu denli hazin şekilde araçsallaştırılmadı.

Deprem ve seçim süreçlerinde gazetecilere açılan “Dezenformasyon” davalarına bel bağlayan iktidar, uluslararası fon sayesinde yayın yapan medya kuruluşları ve gazetecileri de hedefe koyabilecek, tanımı belirsiz “etki ajanlığı” düzenlemesini 9. Yargı paketine dahil etmeye girişti. Ancak hak örgütleri, muhalefet partileri ve gazetecilik örgütlerinin tepkisi sonucu girişime şimdilik son verildi.

Nisan - Haziran dönemini kapsayan BİA Medya Gözlem Raporu, üç ayda yaklaşık 200 gazetecinin yıllardır dizginlenemeyen yargı baskısı altında mahkemeye çıkarıldığı, “iktidarın sopası” RTÜK’ün 29 milyon 205 bin 625 TL’lik para cezası kestiği, iktidar ortağı MHP ve çevresinin özellikle Sinan Ateş cinayetinin peşini bırakmayan araştırmacı gazetecileri yargının izleyici kaldığı endişe verici bir ortamda pervasızca tehdit ettiği kara bir tabloya işaret ediyor.

Türkiye’de kronikleşen haberciye baskılar ve hukuk güvencesinin asgariye inmesi gibi sorunlar, bu yıl, 180 ülkenin yer verildiği RSF Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi’ne de yansdı. 158. sırada gösterilen Türkiye, yedi sıralık ilerlemesini, sadece kimi ülkelerdeki “daha kötü”ye gidişe borçlu!

Üç Aylık Medya/İfade Özgürlüğü İhlalleri

Gözetimler

Son üç ayda en az **12 gazeteci** gözetim altına alındı.

17 Gazeteci "Cumhurbaşkanına Hakaret" Sanığı

Nisan - Haziran döneminde en az **17 gazeteci ve karikatüristin** adı "Cumhurbaşkanına hakaret" gerekçesine dayandırılan davalarda geçti.

Yasaklamalar, Kapatmalar, Toplatmalar

Nisan - Haziran döneminde en az **2 bin 970** haber içeriği veya bağlantılı sosyal medya paylaşımları engellendi.

RTÜK'ten 29 Milyonluk Ceza

AYM'den Bizim FM'e 154 bin 94 TL tazminat

Saldırı, Tehdit, Engelleme

Son üç ayda en az **11 gazeteci** saldırıya uğradı.
6 gazeteci tehdit edildi.

Kararlar

Altı gazeteci, "örgüte yardım" ve "Terörle mücadele görev almış kişileri hedef göstermek" iddiasıyla toplam 18 yıl 3 ay hapse mahkum edildi.

Soruşturmalar

Son üç ayda en az **24 gazeteci**, haklarında "hakaret", "kamu görevlisine hakaret" veya "iftira" iddiasıyla açılan bir veya birden fazla ceza davası kapsamında mahkemeye çıktı.

AIHM Türkiye'yi 5 bin € tazminata mahkum etti

Online sansüre uğramayan konu yok

2 bin 970 haber, gazetecilik içeriği veya bağlantılı sosyal medya paylaşımlarına erişim engeli

Sulh Ceza Hakimlikleri ve Erişim Sağlayıcıları Birliği, iktidar çevrelerinin, Adalet Bakanlığı mensuplarının ve çeşitli girişimci başvuruları sonucu, "kişilik hakları"na dayanarak Nisan - Haziran döneminde en az 2 bin 970 haber, gazetecilik içeriği veya bağlantılı sosyal medya paylaşımlarına erişim engeli getirdi.

İhale, yolsuzluk, kayırmacılık, cinsel istismar, örgütlü suçlar, şiddet gibi birçok konunun işlenmesine engelleyen bu sansür, Anayasa Mahkemesi'nin İnternet Kanunu'nun 9. maddesinin yürürlüğünü 10 Ekim itibariyle durdurduğu TBMM'den bu yapısal sorunun giderilmesini beklediği bir ortamda fırsatçı bir mantıkla gerçekleşiyor. BirGün gazetesinin 5 Haziran'da Timur Soykan'ın kalemiyle duyurduğu, suç örgütü lideri olduğu ifade edilen Ayhan Bora Kaplan'a dair "Halkbank'ta mafyaya 550 milyon TL kredi" haberine de erişim engeli getirildi

**RTÜK'ten çok sesliliğe tehdit:
Üç ayda 29 milyon TL ceza**

Üyeleri partilerin parlamento dağılımını yansıtan ve Başkanı Ebubekir Şahin'in düzenli olarak sosyal medya X üzerinden yayın içeriklerine müdahale eden Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), yayında bir konuşun "Ermeni soykırımı" ifadesi kullanmasını gerekçe yaparak **Açık Radyo'yu** lisans iptali noktasına getirdi. Faaliyet Raporu'na göre geçen yıl 81 milyon 901 bin TL ceza kesen Kurul, geçen üç aylık dönemde de, haber ve programlar nedeniyle TV kuruluşlarına toplam 29 milyon 205 bin 625 TL'lik para cezası kesti.

Davalar ve Cezalar

Son 3 ayda yaklaşık 200 gazeteci mahkemeye verildi

Altı gazeteci, "örgüte yardım" ve "Terörle mücadele görev almış kişileri hedef göstermek" iddiasıyla toplam 18 yıl 3 ay hapse mahkum edildi.

"Cumhurbaşkanına hakaret" gerekçesiyle **17 gazeteci ve karikatürist** dava edildi.

Son üç ayda en az **12 gazeteci** 1 Mayıs ve Yerel Seçimler sonrası Van'da gelişen protestoları kamuoyuna yansıtmaya çabalarırken gözaltına alındı.

Son üç ayda en az **24 gazeteci**, haklarında "hakaret", "kamu görevlisine hakaret" veya "iftira" iddiasıyla açılan bir veya birden fazla ceza davası kapsamında mahkemeye çıktı.

Altı gazeteciye 2 milyon 150 bin TL'lik tazminat davası açıldı.

Üç ayda yedi beraat, altı mahkumiyet

Nisan - Haziran döneminde yedi haberciden **Elif Akgül** ve **Zehra Doğan**, "örgüt propagandası", **Canan Rojin Akın** ve **Sezgin Kartal** "örgüt üyeliği", **Ferit Aslan** "yanıltıcı bilgi yaymak", **Mizgin Fendik** "örgüte yardım", **Hacı Boğatekin** "suçu övmek"ten yargılandığı davalardan beraat etti. Altı gazeteci ise, "örgüte yardım" ve "Terörle mücadele görev almış kişileri hedef göstermek" iddiasıyla toplam 18 yıl 3 ay hapse mahkum edildi.

17 gazeteci "Cumhurbaşkanı" sanığı, 10 yılda 76 mahkum

Nisan - Haziran döneminde en az 17 gazeteci ve karikatüristin adı (**Furkan Karabay**, **İhsan Çaralan**, **İnan Kızılkaya**, **Sedef Kabaş**, **Barış Pehlivan**, **Ozan Alper Yurtoğlu**, **Julien Serignac**, **Gerard Biard**, **Laurent Sourisseau**, "Alice", **Rüstem Batum**, **Ramazan Yurttapan**, **Haydar Ergül**, **Ahmet Sever**, **Deniz Yücel**, **Hayko Bağdat**, **Erk Acarer**) "Cumhurbaşkanına hakaret" gerekçesine dayandırılan davalarda geçti. Bu dosyalardan toplam 74 yıl 8 ay hapis cezası isteniyordu.

Söz konusu üç aylık dönemde görülen yargılamalarda beraat ve mahkumiyete dönük herhangi bir karar tespit edilemediyse de, "Cumhurbaşkanı'na hakaret" başlıklı TCK'nın 299. maddesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 10 yıllık görev süresinde 250'yi aşkın gazetecinin yargılanmasına, en az 76'sının da hapis veya para cezalarına mahkum edilmesine zemin oluşturdu.

Gazeteciye

“tutukla bırak” ve “adli kontrol”

RSF'nin İran ile birlikte “gazeteci tutuklama döngüsü en hızlı işleyen ülkeler” arasında gösterdiği Türkiye, sıklıkla gazeteci tutuklayıp tahliye etme alışkanlığını sürdürüyor.

Son üç ayda

Mezopotamya Ajansı (MA) muhabirleri **Mehmet Aslan** ve **Esra Solin Dal** ile Yeni Özgür Politika muhabiri **Erdoğan Alayumat** “örgüt üyeliği” suçlamasıyla tutuklanıp yaklaşık bir ay sonra salıverildi. 2024'ün ilk üç ayında tutuklanan İzmir'den **Süleyman Gençel** ve PİRHA'dan **Diren Keser** halen mahpusken Antalya'da İdris Özyol ve TRT savaş muhabiri **Elif Akkuş** tahliye edildi.

Buna karşın tutukluluk yerine “adli kontrol” pratiği, seyahat özgürlüğü ve özgür ifade bakımından son yıllarda gazeteciliği kuşatan endişe verici bir yönelimi oluşturuyor.

● 1 Mayıs ve Yerel Seçimler ikliminde 12 Gözaltı

Güvenlik kuvvetleri ve idare, alanda bulunan medya temsilcilerini, “kanuna aykırı” ilan ettikleri toplumsal eylemleri “meşrulaştıran aktörler” olarak bakıyor. Müdahalelerine tanık istemeyen güvenlik kuvvetlerinin medya temsilcilerine yönelik sert tavrı halkın haber alma hakkının çiğniyor. Son üç ayda en az 12 gazeteci 1 Mayıs ve Yerel Seçimler sonrası Van’da gelişen protestoları kamuoyuna yansıtmaya çabalarırken gözaltına alındı.

● 24 gazeteci “hakaret” sanığı; 12’si avukat İnal’ın sanığı

Son üç ayda en az 24 gazeteci, haklarında “hakaret”, “kamu görevlisine hakaret” veya “iftira” iddiasıyla açılan bir veya birden fazla ceza davası kapsamında mahkemeye çıktı.

Gazeteci **Furkan Karabay**, yolsuzluk iddialarını gündeme getiren en az 12 gazetecinin bu dönem yargılanmasına neden olan Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın eski avukatı Mustafa Doğan İnal’ın şikayetiyle yargılandı; “iftira” suçlamasıyla 1 yıl 15 gün hapse mahkum edildi.

Gazeteciler **Barış Terkoğlu** ve **Akif Beki** ise, sırayla Hilal Kaplan’ın eski eşi Süheyb Öğüt ve Cübbeli Ahmet Hoca’nın şikayetiyle yargılandıkları davalardan beraat etti. BirGün gazetesi muhabiri İsmail Arı’ya, MHP Mersin Milletvekili Levent Uysal’ın açtığı ceza davasının görülmesine ise henüz başlanmadı.

• Altı gazeteciye 2 milyon 150 bin TL'lik tazminat davası

Nisan - Haziran döneminde beş gazeteci ve köşe yazarı (**Barış Pehlivan, Hazal Ocak, Furkan Karabay, Ceren Sözeri, ve Müjdat Gezen**), Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan, Cumhurbaşkanı'nın damadı Berat Albayrak, Turkuvaz Medya Grubu Yönetim Kurulu Başkan Vekili Serhat Albayrak, İstanbul Adalet Komisyonu Başkanı Bekir Altun, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eski avukatı Mustafa Doğan İnal, Antalya Cumhuriyet Başsavcı Vekili Yakup Ali Kahveci ve CHP Maltepe Belediye Başkanı Ali Kılıç'ın açtığı toplam 2 milyon 150 bin TL'lik tazminat davaları kapsamında yargılanıyor.

• Araştırmacı gazetecilik MHP hedefinde

Son üç ayda en az 11 gazeteci ve bir yayın kuruluşu (İslahiye'nin Sesi gazetesi) saldırıya uğradı; dördü araştırmacı gazeteci olmak üzere altısı da tehdit edildi. Dokuz haberciye saldırı, seçim ikliminde ve güvenlik kuvvetlerinin sorumluluğunda yaşandı.

2023 Genel Seçimlerinden sonra 2024 Yerel Seçimleri'nde de güç kaybeden MHP ve çevresi, özellikle Sinan Ateş cinayeti ve soruşturmasının gündeme getirilmesini, araştırmacı gazeteciler **Murat Ağirel, Barış Pehlivan, Timur Soykan** ve **Barış Terkoğlu**'nu hedef yaparak gösteriyor. Ağirel, evinin önünde yüzü maskeli kişilerin gece evinin görüntülerini kaydettiklerini, evin garajına kadar girdiklerini, çevredeki çöplere kadar herşeyi arayıp araçlarına doldurduklarını bildirdi.

● Cezasızlık: Demirağ'ın saldırganlarına ağır ceza istisna

Yeniçağ gazetesi köşe yazarı **Yavuz Selim Demirağ**'ı 10 Mayıs 2019'da Ankara'daki evinin önünde ağır şekilde darp eden altı sanığa "kasten yaralama ve tehdit"ten verilen 9'ar yıllık hapis cezaları, gazeteci ve avukatının ısrarlı mücadelesiyle de sağlandıysa da, son yılların en önemli kazanımlarından sayılabilir. Ancak bu dosya, genel cezasızlık ortamında bir istisna oluşturuyor: Yargı, TV yorumcuları ve diğer gazetecilere yönelik özellikle MHP gibi politik çevrelerden gelen tehditlere seyirci kalıyor.

Kimi şiddet dosyalarında, sorumlu Emniyet mensupları değil onların "polise direnmek"ten şikayetçi olduğu AFP Ajansı eski muhabiri **Bülent Kılıç** gibi bazı gazeteciler yargılanıyor.

Gazetecilere yönelik suçlarla mücadele, yargının pasif tutum alması nedeniyle sekteye uğruyor: Kayseri'de Deniz Postası gazetesi ile Anadolu TV'nin sahibi **Azim Deniz'e** silahlı saldırı düzenleyip yaralayan Adem T. dört aylık tutukluluktan sonra "kaçma şüphesi yok" diye bırakıldı. Halk TV eski sunucusu **Şirin Payzın** da, Zafer Partisi genel başkanı Ümit Özdağ'ın sarf ettiği sözlü saldırıya karşı 50 bin TL'lik tazminat davası açtı.

Araştırmacı gazeteci **Uğur Mumcu'nun**, 24 Ocak 1993'te Ankara'daki bombalı saldırıda öldürülmesine ilişkin davada, mahkemenin ve devletin 31 yıldır adalet için yerine getirmesi gereken, dönemin Emniyet Müdürü ve eski İçişleri Bakanı Mehmet Ağar'ın da dinlenmesi ve sanıkların kamu kurumlarında yer alan kayıtlarının araştırılması dahil, işlem ve talepleri Mumcu Ailesi ve avukatları yürütüyor.

● AYM'den Bizim FM'e tazminat

Anayasa Mahkemesi, RTÜK'ün 30 yıldır düzenlemediği ihale nedeniyle lisans alamayan Bizim FM Radyo Şirketi'nin "basın ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiği"ne hükmetti; kanala giderler dahil 154 bin 094 TL tazminat ödenmesine karar verdi. AYM, sosyal medya paylaşımları nedeniyle gazeteci **Sultan Eylem Keleş'e** "Cumhurbaşkanına hakaret" iddiasıyla verilen ve "hükmün açıklanması geri bırakılan (HAGB)" cezasında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna vardı. Bu dönemde, hakimlik ve alt mahkeme kararlarının AYM'ye taşınması süreci, tutuklu PİRHA Ajansı Mersin muhabiri **Diren Keser** ile sürdü.

● AİHM'de Ahmet Böken mahkumiyeti

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), "Duymaz ve Diğerleri" kararında, TRT Haber ve Spor Dairesi Başkan Yardımcısı **Ahmet Böken'in** tutukluluğunu "makul şüpheden uzak" buldu, Türkiye'yi 5 bin avro tazminat ödenmesine karar verdi.

● Yerel basında "Kamuda Tasarruf" paketi endişesi

Nisan - Haziran döneminde medya özgürlüğüne dair editoryal tartışmalar sonucunda işten çıkarılan veya yayın çizgisinden doğan anlaşmazlıklar çerçevesinde işi bırakmak zorunda bırakılan gazeteci veya medya çalışanı tespit edilemedi. Ancak 7 Mayıs'ta yürürlüğe giren "Kamuda Tasarruf ve Verimlilik Paketi", kamunun resmi ilan vermemesi, abone olmaması ve gazete alımı yapmamasını öngördüğünden yerel basında, gelir ve işsizlik bakımından, büyük endişelere neden oluyor.

Bağımsız İletişim Ağı (BİA),

2001'den bu yana medyanın toplum yararını esas alan, politik ve etik olarak sorumlu bir haberciliğe yönelmesini özendirmek; medya ve toplum yöneticilerine uygulamalarıyla ilgili bir ayna tutmak ve yerel medyanın ifade özgürlüğünü sınırlayan uygulamalar karşısında haklarını savunmasına yardımcı olmak amacıyla ifade özgürlüğü ihlallerini izliyor ve raporlaştırıyor.

Geçmiş BİA Medya Gözlem Raporlarına, raporların Kürtçe ve İngilizce çevirilerine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

obianet
BAĞIMSIZ İLETİŞİM AĞI

IPS İLETİŞİM VAKFI